

фінансового ринку, але й гарантуватиме більшу готовність національних фінустанов до ефективної і успішної діяльності в умовах історичних євроінтеграційних процесів.

З огляду на вище викладене, стає зрозумілим, що забезпечення стійкості фінансової системи країни є завданням комплексним та мультифункціональним. Адже відновлення України є неможливим без побудови стійкої фінансової системи, здатної попри наявні виклики воєнного часу, трансформуватися, модернізуватися, реорганізуватися заради обслуговування бізнес-процесів реального сектору економіки за наступними напрямками: розвиток вітчизняної банківської системи, розширення масштабів фінансової інклюзії, забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних фінансових установ, підтримка національної платіжної системи, перетворення фінансової системи країни у невід’ємний елемент національної безпеки.

Список використаних джерел

1. Огляд інструментів фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (16.08 - 15.09.2023 року). URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voynenoho-stanu-v> (дата звернення 28.09.2023)
2. Звіт про діяльність Ради з фінансової стабільності (серпень 2022 – липень 2023). URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSB_Report%202022-2023.pdf?v=4 (дата звернення 28.09.2023)
3. Power-banking. URL: <https://power.bank.gov.ua/> (дата звернення 28.09.2023)
4. Стратегія розвитку фінансового сектору України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy> (дата звернення 28.09.2023).

***Беляк Ілля Олександрович,**
помічник-консультант народного депутата України;
Верховна Рада України*

ГАЛУЗЕВИЙ ПРОФІЛЬ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ТА КРЕДИТУВАННЯ ПРИЧОРНОМОРСЬКИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Хоча під час повномасштабної війни, розв’язаної проти України, жоден сектор економіки не в змозі повноцінно залучати зовнішнє фінансування на ринкових умовах (особливо закордонне) і тому справедливо розраховує на державну підтримку та бюджетні асигнування, завершення повоєнного відновлення, старт якому покладуть публічні видатки, цілком залежить від масштабів і динаміки приватних інвестицій і позичок. Станом на червень 2023 року майже 80 % негайних економічних потреб, за підрахунками економістів Світового банку, покриваються за рахунок коштів державного

бюджету [1], проте з плином часу (особливо після стихання активних бойових дій) Україна зможе все більше покладатися на приватний капітал у процесах відновлення та модернізації економічного потенціалу, знищеного в результаті війни та окупації.

Особливу роль у процесах господарського ренесансу експерти відводять причорноморським регіонам, виняткове географічне положення та природно-ресурсний потенціал яких обумовлює численні можливості для міжнародного інвестування. Особливий акцент робиться, зазвичай, на поєднанні двох локомотивних галузей українського економічного розвитку: АПК та морській логістиці. Актуальність та стратегічна важливість цих секторів не викликає сумнівів – ані у вітчизняних експертів, ані, навіть, у ворога, що систематично обстрілює саме портову та зернову інфраструктуру. Відтак важливо з'ясувати галузеву композицію інвестиційного профілю причорноморських регіонів у довоєнний період та проаналізувати потенційні вектори її трансформації після завершення активних бойових дій.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є важливим фактором в регіональному економічному розвитку, оскільки дозволяють подолати нерівномірність розподілу капіталу всередині країни та створюють передумови для залучення окремих територій у міжнародний обіг товарів і послуг. У повоєнному контексті саме іноземні інвестиції мають стати основним джерелом фінансування масштабних інфраструктурних і промислових проєктів, чії ризики та потреби унеможливають участь приватного національного капіталу. Надходження ПІІ має сприяти й технологічній модернізації, оскільки імпорتنі грошові потоки, зазвичай, супроводжуються імпортом інновацій. Не менш важливим аспектом міжнародного інвестування є й посилення фінансової стійкості України – в першу чергу, за рахунок зростання валютних надходжень та підвищення ефективності роботи фіскальної системи. Звичайно, будь-які позитивні наслідки ПІІ супроводжуються потенційними загрозами, проте науково обґрунтована та виважена політика щодо створення сприятливих і безпечних умов для закордонних інвесторів, включаючи транспарентне регулювання та виважений нагляд, має забезпечити належний рівень безпеки для національної економіки.

Вказане завдання неможливо виконати без розробки регіональних стратегій міжнародного інвестиційного співробітництва, оскільки інвестиційні процеси завжди сходять від загальних макроекономічних умов до конкретних мікроекономічних наслідків. Урахування місцевої специфіки доцільно засновувати на особливій галузевій композиції інвестиційної привабливості, відтак варто розглянути відповідну структуру закордонного інвестування та порівняти її з розподілом банківського кредитування, що склалося в передвоєнні роки, на прикладі причорноморських областей України: Одеської, Миколаївської та Херсонської (табл. 1).

Таблиця 1

**Галузева структура зовнішнього фінансування
причорноморських областей України у 2015 – 2021 рр., %**

Джерело	Рік	Галузь						
		АПК	переробка	енергетика	внутр. торгівля	логістика	нерухомість	інші галузі
Прямі іноземні інвестиції	2015	5,9	19,0	9,6	4,3	31,9	8,4	20,9
	2016	1,7	21,6	8,5	4,8	33,8	11,5	18,1
	2017	1,3	22,3	12,5	5,1	36,2	10,9	11,8
	2018	0,9	29,0	9,8	3,4	39,5	8,3	9,1
	2019	1,0	20,0	12,5	3,7	43,3	10,2	9,3
	2020	1,0	22,1	10,8	3,3	44,2	7,5	11,0
	2021	4,9	21,2	12,6	3,7	38,6	5,5	13,6
	сер. у 2015-2021	2,4	22,2	10,9	4,0	38,2	8,9	13,4
Банківське кредитування	2015	11,7	26,2	5,3	26,5	14,0	10,1	6,2
	2016	12,3	26,8	4,1	28,9	10,8	11,6	5,6
	2017	10,7	27,7	5,3	29,0	12,0	10,4	4,8
	2018	16,3	26,3	3,5	27,2	11,1	10,5	5,0
	2019	19,3	25,7	3,3	28,2	8,6	10,2	4,8
	2020	19,3	24,4	3,8	30,5	9,4	8,6	4,0
	2021	17,4	19,3	8,7	32,0	7,4	7,4	7,8
	сер. у 2015-2021	15,3	25,2	4,8	28,9	10,5	9,8	5,5

Джерело: обчислено автором за [2].

Дані табл. 1 дають загальне уявлення про найбільш привабливі (з точки зору закордонного інвестора) та найбільш кредитоспроможні (за критеріями вітчизняних банків) галузі господарських комплексів названих областей. Нескладно помітити, що склад провідних секторів з точки зору зовнішнього та внутрішнього кредитора є тотожним, проте ранжування суттєво відрізняється. Так, найбільш перспективною для інвестування у 2015–2021 рр. була логістична галузь, що цілком логічно вкладається в хрестоматійну спеціалізацію приморських регіонів (водний транспорт, портове господарство, логістичне супроводження зовнішньої торгівлі). Близько п'ятої частини загальних обсягів закордонних вкладень припадали на підприємства переробної промисловості, в першу чергу, харчової – це можна пояснити доцільністю створення додаткової вартості поблизу місць імпорту сировини та експорту готової продукції. Замикає ТОП-3 інвестиційно привабливих галузей енергетика, що є наслідком активного освоєння альтернативних джерел енергії, а південне степове розташування причорноморських областей сприяє ефективному використанню сонячної та вітрової генерації. Цікаво, що інвестиції в сільське та рибне господарство в середньому складали не більше 2,5 %, що нетипово для родючих чорноземних областей Півдня. Якщо ж згрупувати представлені галузі за загальною ознакою реального сектору (АПК, переробка та енергетика) та сектору послуг (торгівля, логістика, операції з нерухомістю), то понад 50

центів з кожного долара ПІІ припадатиме саме на другий сектор. Світовий досвід свідчить, що інвестування в послуги вимагає менше питомого обсягу ресурсів і приносить швидший ефект для інвестора, проте не сприяє розбудові стабільної економіки країни-реципієнта.

Банківські установи у 2015–2021 рр. в середньому найбільші обсяги кредитних коштів направляли у внутрішню торгівлю причорноморських областей, що пояснюється постійною та масштабною потребою в поповненні обігових коштів для такого бізнесу і є загальнодержавною тенденцією. Солідарно з іноземними інвесторами, на другому місці за привабливістю банки вбачали переробну промисловість – близько чверті позичок щороку направлялося в цю галузь. Першу трійку замикає агропромисловий комплекс, який, всупереч перевагам іноземних інвесторів, вважається доволі пріоритетним напрямом для кредитування, причому питома вага банківських коштів, спрямованих до нього, поступово зростала (за виключенням 2021 р.). Цікаво, що майже однакову частку кредитних коштів (близько 10 % щороку) залучали надавачі послуг з логістики та операцій з нерухомістю, однак в обох галузях спостерігався тренд на зменшення питомої ваги в загальних обсягах банківського кредитування. Певною мірою, це можна пояснити перенасиченістю відповідних ринків: як нерухомість, так і транспортні послуги обмежені кількісно доступною для забудови площею та граничними потужностями транспортних мереж. Порівняння середньорічних часток банківських коштів, спрямованих у реальний сектор і сектор послуг, свідчать про більш виражену структуру розподілу фінансових ресурсів (45 % / 50 %), а відтак – і про стратегічну диверсифікацію вкладень, властиву банкам.

У галузевому профілі міжнародного інвестування та кредитування причорноморських регіонів України домінують логістика, переробна промисловість та внутрішня торгівля. Така композиція дозволяє побачити незадіяний резерв у галузі, що наразі генерує близько 15 % ВВП – агропромисловий комплекс. Разом із тим, складно не погодитися із закордонними експертами, які стверджують, що повоєнне відновлення не може спиратися лише на діючі натеper (під час війни) сектори економіки, проте залучати фінансування й у перспективні напрями: цифрові технології (електронна комерція, цифрові транспортні коридори та «розумні міста»), відновлювані джерела енергії та машинобудування (енергетичне устаткування, військове обладнання, транспортні засоби тощо) [3, с. 26].

Отже, врахування ретроспективного галузевого спрямування та перспективних точок прикладення капіталу дозволить сформувати дієву та прагматичну стратегію інвестиційного відновлення причорноморських регіонів України. Хоча ПІІ не мають бути єдиним джерелом економічного ренесансу, саме вони, в поєднанні з іншими інструментами фінансування, мають стати потужним засобом стимулювання регіонального розвитку України завдяки залученню закордонного досвіду, технологій та світових стандартів рівня життя, забезпечуючи стаке зростання національної економіки.

Список використаних джерел

1. World Bank (2023). The Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment. URL:<http://documents.worldbank.org/curated/en/099445209072239810/P17884304837910630b9c6040ac12428d5c>.
2. Національний банк України (2023). Статистика. URL:<https://bank.gov.ua/ua/statistic>.
3. Bogdan, T., Grieveson, R., and Landesmann, M. (2022). Evaluation of Ukraine's National Recovery Draft Plan. wiiw Policy Note/Policy Report, No. 61, November 2022. 31 pp.

*Бірюк Дмитро Олександрович,
Головний державний інспектор;
Головне управління ДПС у м. Києві*

ДО ПИТАННЯ УЗГОДЖЕНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ТА ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІКИ

Незважаючи на існування великої кількості фінансових інструментів, спрямованих на розв'язання нагальних питань, пов'язаних із економічним розвитком в Україні, практика свідчить про недостатню ефективність їх використання щодо досягнення поставлених цілей та протистояння поширенню кризових процесів. Окрім специфічних властивостей, притаманних кожному окремому фінансовому інструменту, що об'єктивно накладає суттєві складнощі в процесі їх вибору та застосуванні, важливим постає наявність сприятливого макроекономічного середовища, а також фінансової стратегії, які б дозволили повніше реалізувати функціональний потенціал зазначеного інструментарію. При всій раціональності такого підходу його втілення залишається недостатньо результативним внаслідок відсутності належної обґрунтованості його значимості. Особливо така потреба актуалізується в сучасних умовах, починаючи з пандемії коронавірусу та у зв'язку із військовою агресією росії й потребою подальшого пост воєнного відновлення України. Тож поглибленого аналізу потребує комплекс питань, пов'язаних із окремими науково-методичними підходами до використання фінансового інструментарію.

До суттєвих резервів продуктивного вирішення зазначених завдань слід віднести можливість, пов'язані із цифровізацією як однією з ключових тенденцій сучасного розвитку світу. Очевидно, що потреба звернутися до потенціалу цифрових технологій не обмежується рівнем вдосконалення механізму використання окремих видів фінансового інструментарію відповідно до його внутрішньої сутності. Так, наприклад, стосовно податкових інструментів при їх удосконаленні на базі нових технологій не можна допустити ігнорування узгодженості принципів ефективності і